

Trygghet och lärande för barn under 3 år

– en ögonblicksbild av förskolans vardag

Sammanfattning

Under år 2015 genomförde Skolinspektionen en så kallad flygande granskning i form av oanmälda besök på 196 slumpmässigt utvalda förskolor över hela landet. Granskningen genomfördes i två omgångar – den första under en vecka i maj 2015 och den andra under en vecka i oktober 2015. Syftet var att kartlägga förskolepersonalens arbete med uppmärksamhet, trygghet och tillsyn. Kartläggningen har även innefattat observationer av barngruppernas storlek och personaltätheten. Denna rapport handlar om de samlade observationerna.

Syftet har varit att ha barnens trygghet i fokus, men granskningen har även inkluderat hur förskolorna förmår ta tillvara vardagliga situationer för lärande. Den så kallade tambursituationen, då barnen kläs på eller av i samband med utevistelsen, användes som exempel på en sådan situation.

På varje förskola följde Skolinspektionen en avdelning, antingen under en förmiddag eller under en eftermiddag. Sammanlagt observerades förskolornas verksamhet under 860 timmar. Observationer kompletterades med en kort intervju och en enkätundersökning, båda riktade till personalen från den observerade avdelningen. Även en telefonintervju med förskolechef/verksamhetsansvarig har genomförts.¹

Resultatet som presenteras i denna rapport gäller den observerade dagen och behöver inte vara representativt för alla dagar eller ge en samlad bild av de granskade förskolornas kvalitet.

Skolinspektionens viktigaste iakttagelser

- Majoriteten av de granskade förskolorna bedömdes kunna ge barnen den uppmärksamhet och tillsyn som utgör grunden för deras trygghet. Empati, positiv och glädjefylld stämning samt vänliga och respektfulla relationer genomsyrade dessa verksamheter. Personalen samspelade med barnen på ett tydligt närvarande sätt och svarade på deras behov av tröst, fysisk närhet eller bekräftelse. Tydlig ansvarsfördelning, ständig kommunikation mellan personalen samt deras kontinuerliga rotation i barnens vistelsemiljö var viktiga för god uppsikt över barnens interaktion och riskfyllda områden.
- Cirka en femtedel av förskolorna gav inte barnen tillräckligt med uppmärksamhet och tillsyn. Till exempel var personalens tillgänglighet och lyhördhet för barnens behov otillfredsställande, vilket främst tog sig uttryck i en delvis passivt övervakande attityd. Personalen tog inte alltid tillvara olika situationer och aktiviteter under dagen för att närma och engagera sig i det barnen gjorde och uttryckte. I vissa fall bestod kommunikationen med de yngsta barnen av tillsägelser och förmaningar. Dessutom var personalens uppsikt över barnens interaktion och deras vistelsemiljöer bristande. Det uppstod situationer i såväl inomhus- som utomhusmiljö där de yngsta barnen befann sig utom personalens synhåll, vilket utgjorde uppenbara risker för barnens trygghet.
- Granskningen visar att ju fler barn eller ju fler barn per personal det var i de observerade grupperna, desto mindre uppmärksamhet och tillsyn bedömdes personalen ge barnen. Generellt sett hade dock gruppstorleken i sig mindre betydelse för Skolinspektionens bedömning, så länge det i dessa grupper fanns flera vuxna som tog hand om barnen.
- Utöver personaltäthet och barngruppsstorlek finns det andra viktiga faktorer att ta hänsyn till. Skillnaderna i bedömningarna av de granskade områdena kan förklaras av bland annat personalens förhållningssätt, barngruppens sammansättning, arbetets organisering samt förutsättningar i den fysiska miljön.

---

¹ För en mer utförlig beskrivning av granskningsområdet och metoden hänvisas till Bilaga 1.

- Vid observationstillfället använde flera förskolor tambursituationen i lärandesyfte. Vid knappt hälften av de förskolor där tambursituationen observerades, gavs barnen väldigt begränsade möjligheter till att utveckla olika förmågor. Även om de fick pröva ta på eller av sig ytterkläder, benämna klädesplagg eller kroppsdelar, framstod ofta detta som ostrukturerat. Detta är inte förvånande mot bakgrund av att personalen på knappt hälften av de förskolor där de pedagogiska inslagen i tamburen var begränsade uppger att de inte har diskuterat hallen som lärmiljö.